

becsús levél, mely a XIX. század elejéről egy urasági kocsis ingóságait sorolja fel becsértékével együtt. Ilyen az a XIX. sz. elején kelt irat, melyben a patronus Kemény József a sós-szt.-mártoni r. kath. ecclesia papjának elősorolja stolaris functio-it s megszabja az érték járó stólat is.

Vannak az iratok között felség-folyamodványok, többnyire birtok és peres ügyekben, van Kemény Józsefnek egy a guberniumhoz intézett, latin nyelven írt kérvénye, melyre a válasz magyarul szól.

Néhány érdekes irat pedig nagy alapítónknak s családjának életére vonatkozó becses följegyzést foglal magában. Legérdekesebb ezek között az a „testamentaria dispositio“, melyet a gyulafehérvári káptalan állított ki 1822-ben s melyben Kemény Farkas az apa fiát, Józsefet jóformán kitagadja örökségéből. Van az iratok között végül egy füzetnyi recept-gyűjtemény s néhány régi nyomtatvány is.

Az egész anyag tehát együtt véve absolut értékkel is bír, de az Erdélyi Múzeumra kétszeresen becses, mert az irattárában őrzött Kemény-féle gyűjtemény kiegészítő részei.

Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római szentszékekkel a konstanci zsinattól a mohácsi vészig. *Fraknói Vilmos* ezen című könyve (Bpest. Szt.-István-Társulat 1902. 8°. 489. l.) hazánk történetének egyik legérdekesebb s legváltozatosabb korát új szempontból, egyháztörténeti szempontból mutatja. A szerencsés kezű tudós főpap, ki egyébiránt épen e korszak specialis történetírója, becses munkával ajándékozta meg történet-irodalmunkat a jelen alkalommal is; könyvét az érdeklődő közönség is élvezettel fogja olvasni.

A könyvet Zsigmond király viszonyának a pápasághoz való rajzolásával kezdi, mely épen a konstanci zsinatot követő időktől fogva (1418.) a gyakori összeköttetések következtében sok tanulságos részletet tartalmaz; a huszitizmus mozgalmi, melyek hazánkat is érintették s melyek Zsigmondot, mint egyuttal német császárt sokszor foglalkoztatták, — a magyar történelem szempontjából is figyelembe veendő; majd később Magyarország állásfoglalása az elég sűrűn feltűnedező ellenpápák korában a pápai székhez, valamint a pápák viszonya a megválasztott, de kezdetben nem általánosan elismert magyar királyokhoz (Albert, I. Ulászló és Erzsébet stb.) mind élénken tűnnek elő Fraknói könyvéből. A szerencsétlen várnai csatában ő is esküszegést lát Ulászló részéről, csak hogy az esküszegést nem azáltal követte el, hogy a törökök ellen hadat indított, hanem azáltal, hogy vele békét kötött. Ulászló t. i. 1444. ápr. közepe táján Cesarini Julián legatus kezeibe oly értelmű esküt tett le, hogy „a nyár folyamán ő maga, az ország zászlós uraival és főrendeivel hatalmas sereget vezet a hitetlen törökök ellen;“ s midőn a nyár elején Murad szultán követei megjelentek az udvarnál és nagyon kedvező békefeltételekkel állottak elő, — a biboros ellenkezése dacára: Ulászló, Hunyadi János és más főurak tanácsából

békét kötött velük, melyre mindkét fél megesküdütt. Ezt a békekötést azonban, mint ismeretes, nem tartották meg, azért, mert a török nem tartotta be a békepontokat. Az utóbbi esetben tehát Fraknói szerint, nem fog fenn esküszegés, mert a töröktől be nem tartott békepontok Ulászló esküjét ipso facto érvénytelenítették, de esküszegés van abban a tényben, hogy a király a törökkel egyáltalában békét kötött.

Rendkívül érdekes fejezetekben mutatja be Hunyadi Jánosnak a pápákhoz való viszonyát, valamint Mátyásnak egyházpolitikai működését, mely utóbbiról részletes képet nyújt. Szomorú azonban a Mátyást követő korszak, az általános hanyatlás és pusztulás korának a képe, midőn a királyi tekintély hanyatlása következtében beállott pártviszályok a fő- és köznemesség között csak az ország süllyedését vonták maguk után, midőn az uzsoráskodás aranykorát élte, a főurak és főpapok csak saját érdekeikre tekintettek, midőn tehát elkerülhetetlen lehetett az olyan hajbakapási jelenet, mely Frangepán és Szalkay primás közt lejátszódott, — a mi mindenestre jellemző. A pápák mindig rokonszenvvel voltak Magyarország iránt, melynek egyik bizonyítéka többek között a mohácsi veszedelmet megelőző néhány esztendő, mikor az ország végvárait és zsoldosait nagyrészt pápai pénz tartotta fenn.

L. I.

Erdélyi Múzeum-Egylet.

I.

Az E. M. E. ig. választmánya f. hó 7-én *dr. Purjesz* Zsigmond elnöklete alatt tartott ülésén előkészítette a május 25-én d. e. 11 órakor a városháza üléstermében tartandó évi közgyűlést s megállapította a tárgysorozatot. A Kovács Sámuel ballada-pályázat eredményét áttette a bölcs. nyelv- és tört. szakosztályhoz megbíráltatás végett. *Dr. Papp* Árpád brassai ügyvédnek egy ritka értékes könyvért, *Takács* Endre MÁV. főkalauznak a kolozsvári fésűs ezéh ládájáért és két jegyzőkönyvéért köszönetet szavazott s a folyóügyek hosszú sorozatát intézte el.

II.

Az E. M. E. bölcs. nyelv- és tört.-tud. szakosztálya *Szamosi* János elnöklete alatt márcz. 20. és máj. 13-án tartott ig. vál. ülésen megvizsgálta a m. é. számadásokat s előkészítette a máj. 24-én d. u. 5 órára kitűzött közgyűlés tárgysorozatát. A Kovács Sámuel ballada-pályázat bírálóiul felkerlte *Éjszaki* Károly, *Csengeri* János dr. és *Versényi* György dr. tagtársakat.